

Josip Karol Tertnik, operni pevec.

(Spominske črtice. — Spisal J. M.)

Četudi ne štejemo pokojnega Tertnika med vélike može našega naroda, vendar mu pač ne bo nihče zavidal malega spominika v našem listu. Da si ga je zaslužil, naj kažejo te-le črtice.

„Naše najboljše in najsrčnejše želje bodo spremljale mladega pevca-umetnika vsigdar tudi po daljni tujini!“

— Tako smo se pred šestimi leti poslovili od opernega pevca J. K. Tertnika, ko je prvič odhajal na Nemško po svojem poklicu („Dom in svet“ 1892, št. 6). In sedaj ga ni več: dné 1. vel. travna minulega leta je umolknil na veke.

Rodil se je v Ljubljani l. 1867. in tu dovršil tudi ljudsko šolo. Iz početka je bil namenjen za krojaški obrt. Že kot mal deček se je v šoli in v cerkvi odlikoval s krepkim glasom; še večjo pozornost pa je kot do-rastel mladenič vzbujal pri „Slavecu“ in v bivšem pevskem zboru ljubljanske „Čitalnice“. Iskrena ljubezen do glasbe ga je naposled napotila, da se je po vsestranskih nasvetih prijateljev in strokovnjakov do cela posvetil opernemu petju. Nekaj mesecev ga je pripravljaval prof. Gerbič v Ljubljani; na jesen l. 1888. pa je s posredovanjem c. kr. voj. intendanta v p. Neureitterja vstopil v operno šolo Narodnega gledišča v

„Dom in svet“ 1898, št. 2.

Pragi, kjer mu je bil dobri dve leti izvrsten učitelj znani operni pevec Josip Lev. Že dné 2. listopada l. 1890. je Tertnik prvikrat javno nastopil kot Manrico v Verdijevem „Trubadurju“. Uspeh je bil jako povoljen; toda na Narodnem gledišču takrat ni bilo nobenega praznega mesta in zato so Tertnika odpu-

stili z laskavim spričevalom. Šel je torej začetkom l. 1891. na Dunaj, da se še nadalje izobrazí v umetnosti ter dovrši tako ugodno pričete uke. Ondi ga je poldrugo leto učil sloveči laški komorni pevec in profesor na konservatoriju Felice Mancio. Ker je bil Tertnik neimovitih starišev sin, moral se je seveda ves ta čas veliko boriti z gmotnimi skrbmi, našel je pa k sreči blagodušnih dobrotnikov, ki so ga izdatno podpirali, tako n. pr. nekoliko čeških rodoljubov v Pragi, kranjski deželni zbor, znani mecenat grof Nikolaj Eszterházy na Dunaju

J. K. Tertnik.

in drugi. Navdušeno veselje do izvoljenega poklica in železna vstrajnost sta premagala vse težave, in jeseni l. 1892. je Tertnik pričel svojo umetniško pot, poln veselih upov, poln ponosnih nad.

L. 1892.—1893. je bil Tertnik člen dvornega gledišča v Mannheimu, od koder je za leta 1893.—1894. odšel na mestno gledišče

v Lübeck. L. 1894.—1895. je pel v Opavi, l. 1895.—1897. pa je bil člen mestnega gledišča v Brnu. Kot gost je v tem času po jedenkrat ali večkrat nastopil na dvornem gledišču v Braunschweigu (l. 1893.), v Kielu, na dvornem gledišču v Schwerinu in na nemškem deželnem gledišču v Pragi (l. 1894.), na dvorni operi v Draždanih (l. 1896.), na mestnem gledišču v Frankfurtu n. M. in v Gradcu (l. 1897.). Razven tega pa je sodeloval pri raznih koncertih in veselicah na tujem in v domovini, tako n. pr. v „Slovanski besedi“ in pri „Sloveniji“ na Dunaju (l. 1891. do 1892.), pri koncertih „Gl. Mat.“ in filharmoničnega društva v Ljubljani (leta 1892. do 1894.), pri veselicah podružnic družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu (l. 1893., 1894.) in v potresnem letu 1895. pri dobrodelnih koncertih v Novem mestu, Gradcu i. dr.; lastne koncerte pa je priredil v Ljubljani (l. 1894.) in na Bledu (l. 1895., 1896.).

Glas pokojnega Tertnika je bil že od narave izredno krasen, obsežen in krepak, da, celó mogočen; izvrstna šola pa je vse te lastnosti visoko povzdignila, omilila, razširila in ojačila. V nižini podoben baritonu in sploh bolj temne barve je Tertnikov junaški tenor zvenel v vseh legah jednako mehko, polno in doneče ter se je brez truda zmagovito vpenjal gori do toli občudovanega visokega C. Tertnik je bil za glasbo v obče zeló nadarjen, imel je gorko čustvo in živahen temperament; na Dunaju in posebno še v Mannheimu in v Lübecku si je prisvojil zares vzorno jasno izgovarjanje in umetniški pravilno prednašanje. Čvrste, visoke postave, izrazitega obraza, temnih kodrastih las in temnih očij je bil Tertnik kakor ustvarjen za oder. Živo si je mislil vsako ulogo in takó je tudi gledé na igro vselej zadoščal, da, včasih se je v tem oziru naravnost odlikoval. S kratka: rajnik je bil popoln umetnik, imeniten operni pevec.

Razni nemški listi so izredno slavili našega rojaka. Tako n. pr. pravijo ocene, da ima „Tertnik pravi junaški tenor čudovite moči“, da ima „mogočna glasovna sredstva“, da se je pokazal „dramatskega pevca

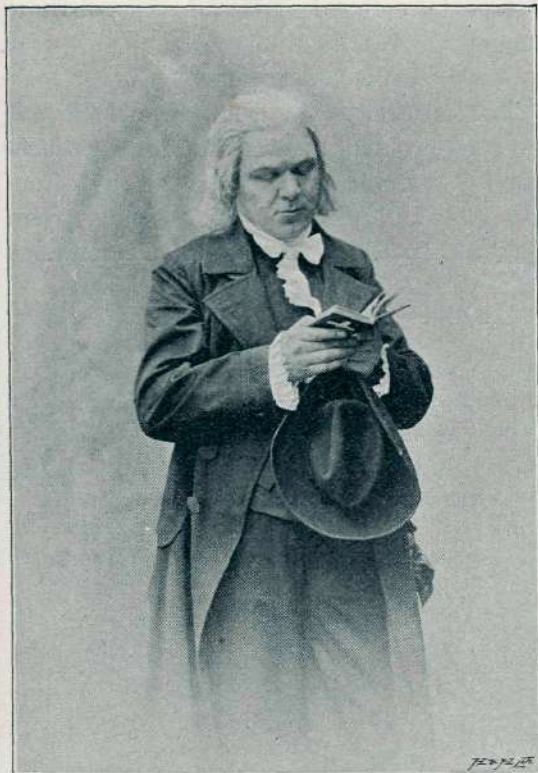
prve vrste“, da „druži z impozantno postavo fenomenalen glas in ima ne samo naravne darove, ampak tudi izvrstno šolo“, da „je tudi kot igralec na svojem mestu; njegov izraz ima prepričevalno in nepremagljivo moč.“ Glasoviti draždanski kritik L. Hartmann je o Tertnikovem glasu pisal: „Tertnikov je jako malo. Človek se ves oživi ob čudoviti moči in zdravi lepoti njegovih glasov.“

V petih letih je Tertnik pel nad 20 ulog, izmed katerih so bile njegove najboljše Manrico (Trubadur), Faust, Turiddu (Cavalleria rusticana), Canio (Bajazzo), Lohengrin, Tannhäuser in posebno Evangelimann. Znal je pa razven teh še kakih šest do osem oper, v katerih ni imel prilike nastopiti. Pač lepo število, lep uspeh za tako kratko dobo! In res, občudovati moramo Tertnikovo nadarjenost, njegovo iskreno navdušenje in neumorno delavnost, ako pomislimo, da se je brez primerne pripravljalne šolske podlage v osmih do devetih letih od preprostega obrtnika iz lastne moči pospel na višek umet-

Tertnik kot „Evangelimann“. (V 1. dejanju.)

Tertnik kot „Evangelimann“. (V 2. dejanju.)

nosti! Veselje je pa tudi bilo opazovati ga, kako je hrepenel vedno više in više, kako se je učil in izobraževal, kako se je vedno bolj in bolj uglabljal v svoje uloge, kako je kot umetnik rasel od leta do leta.

Mimogredé bodi na tem mestu še omejeno, da se je naš pokojni pevec tudi jako rad bavil s skladbo in da se mu je posrečilo nekoliko prav čednih čveterospevov in pa samospevov s spremljevanjem glasovirja, med poslednjimi posebno v narodnem duhu zložena „Kapelica bela, kapelica lepa“ ... (besede A. Aškerčeve).

Jos. K. Tertnik je imel blago srce in kremit moški značaj, bil je hvaležen sin, dober brat in požrtvovalen, zvest prijatelj. Nastopal je vsekdar zavestno, ob tem pa z vsakomer občeval vljudno in prikupno, tako, da si je brž pridobil spoštovanje in ljubezen vseh, ki so ga poznali. Drage volje je pomagal s svojo umetnostjo, kjer in kadar je mogel. Tudi sredi glediškega življenja si je ohranil trezno, resno mišljenje in vedenje;

tudi v daljni tujini je ostal zvest svojemu domu in svojemu rodu. Vsako leto je ob počitnicah prihitel v milo domovino, k ljubim svojcem in prijateljem, in leto za letom je ob tej priliki v otroško-nežni ljubezni in udanosti obiskaval tudi „otoka milo cerkvico“ na rajskem blejskem jezeru, ter je ondi z ganjenim srcem prepeval čast in slavo „nebes kraljici in gospé“.

Srečno in zadovoljno je naš pevec živel v Brnu, visoko čislán kot umetnik, obče priljubljen kot človek, z najlepšimi, opravičenimi nadami v sijajno bodočnost, kar ga nenadoma meseca svečana min. leta napade zavrtna bolezen — diabetes mellitus. Za svojo umetnost je Tertnik sicer še vedno zvesto deloval — v Brnu je zadnjič nastopil 30. sušca minulega leta kot Florestan v Beethovenovem „Fideliu“ — ob tem pa je vidno hujšal in hiral in — ob božiču še čvrst in krepak, da skoro že nekoliko preobilen — bil je ob veliki noči slab in upadel, duševno in telesno potr. Vendar pa je bil živo uverjen, da ga bolezen kmalu mine in da skoro okreva, je pogumno šel na dokaj daljno pot v Gradec, kjer je — na smrt bolan! — nastopil 24. in 27. mal. travna v Verdijevem „Trubadurju“ in Rossinijevem „Viljem Tellu“. Uspeh seveda ni mogel biti tak, kakoršnih je bil Tertnik doslej vaje, a vrhu tega so ga še tamošnji nemški srditeži iz narodnega sovraštva tako strastno in brezobzirno napadali, da je bil ubogi naš umetnik ves uničen. Na pol mrtev se je 30. mal. travna dopoldne vrnil v Brno, 1. vel. travna ob štirih popoldne pa je po kratkem trpljenju prejemši sv. zakramente za umirajoče v Gospodu zaspal.

Novica o smrti mladega, nadebudnega pevca je vse občinstvo naravnost osupnila in pretresla; povsodi se je pojavljalo vsestransko, zares prisrčno, živo sučutje.)

*) Brnski časnikar L. Schwarz je z geslom „Non omnis moriar“ spominu našega rojaka posvetil nastopno pesem:

Ein edler Sänger ist von uns geschieden
Für immer, ach, ins dunkle Schattenreich —
Wie ist das Glück so ungewiss hienieden
Und sicher nur der düstre Todesstreich!

Dné 3. vel. travna min. l. so ga v sijajnem sprevedu in ob ogromni udeležbi nesli k večnemu počitku; mestni župan in občinski svetovalci, častništvo, vsi člani mestnega gledišča, umetniki, glasbeniki in prijatelji glasbe so mu izkazali zadnjo čast; nebroj najkrasnejših yencev je pokrival njegovo krsto. Tako so tudi v tujini nepristransko sodili in čislali vrlega pevca.

Ein edler Sänger hat den Mund geschlossen
Urplötzlich schier und tief erschütternd jäh:
Der Mund, aus dem ein Tonmeer sich ergossen,
Ist starr und stumm in herbem Todesweh.

Im Lenz des Lebens, just am Maientage,
Erlag des Heldensängers Kraftgestalt;
Das Herz der Eltern bricht in Schmerz und Plage,
Und Alle rührt des Todes Urgewalt.

In sedaj po kratki, toda viharji poti skozi življenje počiva na veke daleč tam gori v moravski zemlji. —

Počivaj sedaj, Ti, dragi, nepozabni naš pevec in prijatelj, spavaj sladko v preranem grobu v daljnih tujih tleh! Bog Oče nebeški Ti daj večni mir in pokoj, v naših sreih pa Ti bodi ohranjen blag in časten spomin! — —

Du grimmer Tod, du ungestümer Dränger,
Du offenbartest doppelt deine Kraft:
Früh hast du nicht nur einen edlen Sänger,
Ein edles Herz auch hast du fortgerafft!

So schmückt die bleiche Stirne denn des Todten,
Des Künstlers und des Menschen Doppelkranz,
Dum sei ihm doppelt auch ein Gruss entboten:
„Früh starbst du, edler Sänger, doch nicht ganz!“

Okó.

Okó je božji dar telesu.
Le prosto gleda mi v oči!
Kaj vse počiva nam v očesu,
Večkrat ne čutimo sami.

Odseva iz očíj vsa duša,
Kot skozi steklo solnčni dan,
Če neresnico kdaj posluša,
V očeh ne vidi je zemljan.

A kogar je učil legati
Celó z očmi hudobe strup,
Pogledi njéga so osati
Bolj, kot je Judov bil poljub.

Anton Medved.

Uganjka.

Čič

Priklopi č,
Dobodeš rod trpeč,
Slovincem dobro znan.

bic

Pritopi b,
Kot v vojski borec meč
Poznava to tlačan.

Primakni t,
Dobodeš rod, ki z vabo
Lehko se vlovi.

tič

Pritakni n,
Za usta to je slabo,
A dobro za oči.

nič

Anton Medved.